

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko Skarbowi Państwa Aresztowi Śledczemu w G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 października 2013 r.,
zażalenia powoda
na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie II wyroku
Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 lipca 2011 r.,

1) oddala zażalenie;

2) zasądza na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa od powoda kwotę 300,- (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego,

3) przyznaje ze Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego pełnomocnikowi powoda r. pr. T. Z. wynagrodzenie w kwocie 450,- (czterysta pięćdziesiąt) złotych podwyższone o stawkę podatku VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, a w pozostałej części wniosek oddala.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W zażaleniu od tego postanowienia powód zarzucił naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu przy orzekaniu o kosztach zastępstwa procesowego przyznanych pozwanemu w postępowaniu apelacyjnym i w konsekwencji naruszenie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez odstąpienie na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążenia go obowiązkiem zwrotu Skarbowi Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może nie obciążyć kosztami strony przegrywającej. Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.) - tzw. zasada odpowiedzialności za wynik procesu. Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest

powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku powinny być ocenione z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, niepubl., z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.).

Wbrew twierdzeniom skarżącej Sąd Apelacyjny prawidłowo odstąpił od zastosowania art. 102 k.p.c. Powód uzasadniając celowość zastosowania art. 102 k.p.c. ograniczył się jedynie do wskazania na swoją niekorzystną sytuację materialną - brak majątku ruchomego, jak też nieruchomości oraz na okoliczność osadzenia w placówce penitencjarnej. Tymczasem, jak wynika z akt sprawy powód, mimo przegranej przed Sądem I instancji, zdecydował się na kontynuowanie procesu, mając świadomość swojej niekorzystnej sytuacji majątkowej oraz znając motywy tego Sądu. Jak wskazano wyżej, sam stan majątkowy, czy sytuacja finansowa powoda nie stanowi okoliczności wyłącznie decydującej o zwolnieniu od kosztów procesu w pełnym zakresie. O ile bowiem taki stan może uzasadniać zwolnienie strony - całkowicie, lub częściowo - od kosztów sądowych, co wiąże się z zagwarantowaniem jej prawa do sądu, o tyle w przypadku kontynuowania procesu przegranego w pierwszej instancji, strona powinna liczyć się z obowiązkiem pokrycia kosztów obrony strony przeciwnej. Przyjąć zatem należało, że powód nie wykazał przesłanek, które uzasadniałyby zastosowanie art. 102 k.p.c. Wbrew twierdzeniu skarżącego Sąd Apelacyjny szeroko omówił przesłanki stosowania tego przepisu w części uzasadnienia dotyczącej zakwestionowania przez powoda zasadności obciążenia go kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego w pierwszej instancji, nie miał zatem obowiązku powtarzania tych rozważań w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu w instancji apelacyjnej - motywy rozstrzygnięcia w tym zakresie poddają się kontroli zażaleniowej.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego należnych pozwanemu rozstrzygając zgodnie z art. art. 98 § 1 k.p.c., 99, 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. oraz § 5, § 6 pkt 3 oraz § 13 ust. 2 pkt 2

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) oraz o wynagrodzeniu pełnomocnika powoda z urzędu na podstawie § 19 ust. 1, § 2 ust. 3, § 6 pkt 3 i 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002 r., Nr 163, poz. 1349) - w obu wypadkach jako wartość przedmiotu zaskarżenia przyjęta została kwota 2 700 złotych, co czyni wniosek pełnomocnika powoda częściowo niezasadnym.